

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Tidskrift
utgifven af
Göteborgs Kvinliga Diskussionsförening.

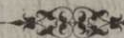
N:o 4.

1887.

2:dra årg.

Innehållsförteckning:

K. Å—k.: Elisabeth Jerichau-Baumann	Sid. 57.
Otto M. Møller: Et Livshåb	„ 61.
Christian Gloersen: Paa Havebænken	„ 67.
Ina Lange: Literatur	„ 67.
När och Fjärran	„ 70.

Distribueras af

WETTERGREN & KERBER, GÖTEBORG.

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI.

Op. In. Ph. Linnman

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur-, Mode- och Hvitvaror,
Sybehörs- och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier och Galanteri-varor m. m. m. hos

L. KAISER & C:o,
Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

I. SCHUBACKS
FRUKTHANDEL,
32 Kungsgatan 32. Filial: 2:dra Långgatan 18.

Allm. telefon 471.

Rekommenderar till benägen hägkomst allt, hvad till affären hörer i parti och minut till billigaste priser.

Obs! Order från landsorten expedieras prompt mot efterkräf eller då kon-
tant remissa insändes.

Hos postanstalter och återförsäljare:

Jörgens Stockholms-bref.

Bihang till posttaxan n:o 4. För år: kr. 2: 25. För kvartal: kr. 1: —. Lösnummer: 10 öre.
Utdelas i Stockholm alla torsdagsaftnar.

Pikant läsning, dito annonstidning särdeles för finare herrartiklar.

Har innehållit bland annat fr. o. m. n:o 23, Mecklenburgska målet i nytt ljus.

Förläggare, utgifvare och redaktör:

Georg Lundström.

Tidningen

är oberoende; omuthar, personlig, vaken, nykter, glad, obesvärad, elegant och argstint; hatar inte gammalt godt, fruktar ej nytt dito; älskar tukt och ordning, afskyr falsk filantropi lika mycket som djurplågeri; är mera republikansk än demokratisk; afskyr vensterservilism, aktar högeropposition; kurtiserar ingen samhällsklass eller nationalitet; bekrigar framför allt det grundlagsstridiga skrifvordömet och den falskeligen s. k. frihandeln; försvarar i synnerhet de lägre statstjänarnes rätt till lagens skydd; vill ha de högre dito åter ställda under lagens straff, i allt ersättningsskyldige och åtalbara vid underrätt af hvar och en förfördelad; vill ej ge ett öre till hofvet, kyrkan, armén och flottan, eller pension åt kungens förtroendemän.

FÖRR OCH NU,

Illustrerad läsning för hemmet,

utkommer 1887 i 12 månadshäften med omkring 150 illustrationer.

Textbidrag af *A. Hammarusköld, J. C. von Hofsten, J. O. Rosenberg, V. Rydberg, C. Snoilsky, C. D. af Wirsén, N. P. Ödman* m. fl. — **Teckningar** af *G. Arsenius, J. Kronberg, C. Larsson, G. von Rosen, Joh. Tirén* m. fl.

Pris: för helt år 5 kr., för halft år 2: 75, postarvodet inberäknadt.

Författare och konstnärer i Sverige och Finland äro inbjudna till en pristäflan i **Förr och Nu** för 1887 om 4 pris å tills. **850 kr.** Se vidare i det nyss utkomna 1:a häftet för 1887.

FÖRR OCH NU för 1886, med 200 illustrationer, finnes fullständig, i karton, omslag för 5 kr. och i klotband med guldsnitt för 6 kr., vid direkt requisition, hos Redaktionen, Stockholm.

(G. 21036×1).

FRAMÅT

» TIDSKRIFT »

UTGIFVEN AF

GÖTEBORGS KVINLIGA DISKUSSIONS-FÖRENING.

Döm ingen ohörd.

Fri talan.

Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser.

N:r 4.

Ansvarig utgivare och
redaktör
Alma Åkermark.

15 Februari

Pris · Kr 3,50 pr år.
Andra årgången.

1887.

Elisabeth Jerichau-Baumann.

»Mitt lif har varit idel arbete, och bönen har likt en mot det gudomliga slingrande ranka varit min Ariadnetråd på lifvets vilande stigar», säger fru Jerichau om sig sjelf; och hur mången för världen okänd skulle ej med samma ord ha uttömt innehållet af sin historia. Men fru Jerichau var en personlighet, som lemnat spår efter sig i tidens sand och som genom hvad hon målat och skrifvit tillhör offentligheten; och då hon både som människa och konstnärinna är mer än vanligt intressant, lemna vi här en flygtig skildring af hennes verk och väsen. Båda misskändes af samtiden; efterverlden skall måhända döma rättvisare. Vår bild af den hädangångna är tecknad med ledning af hennes genom hr Nicolaj Bøghs försorg nyligen publicerade bref till make, barn och vänner.

Ju intelligentare en människa är, dess mer afseende fäster man vid hennes religiositet. Fru Jerichau var en ovanligt rikt begåfvad konstnärnatur med varmt hjerta, klart omdöme och en energi som få. Och likväl är det som människa, som sedlig individ, hon främst lockar till bekantskap.

Antingen hon betraktar sin verksamhet

som artist, moder, maka eller qvinna, lägger hon städse hufvudvigten vid de resultat hon vunnit för utvecklingen af sin karaktär, sin personlighet, och dessa synas i sanning ej ha varit små. Fru Jerichau var en af dessa mångsidigt utrustade, motsägelsefulla andar, hvilka slitas mellan ytterligheter i såväl godt som ondt, hon var en af dessa romantiskt anlagda naturer, hvaraf vår tid trots sin realistiska tendens eger så många, men i olikhet med de talrika, olyckliga genier, hvilka det nittonde århundradet framfödt och förstört, egde hon en sällsynt moralisk seghet, ett djupt liggande religiöst anlag, som aldrig tillät harmonien inom henne att helt och hållet upplösa sig i dissonanser. Under alla de stora lidanden hon genomgick, under ett kringflackande, vexlingsrikt lif, fullt af smicker, intriger, beundran, förföljelser och frestelser af alla slag, utvecklade hon sig mer och mer från en ovanlig naturbegåfning till en stark karaktär, i det hon, som Bøgh anmärker, tog alla förståndets och känslans yttringar fångna under viljans energiska herradöme. Sitt väsen har hon karaktäristiskt tecknat i sin devis: »Jag lefver, arbetar, älskar och beder».

M. Blaxe de Bury yttrar i en artikel i »Revue des deux mondes» om Fredrik

Chopin: »Hans musik innehåller ett djup af vexlande, oklara rörelser. Genom sin egenomlighet, sin elegans, sin smidighet och oändliga omväxling liknar den Weichsels döttrar, som med sin djupa religiositet förena kärlek till dansen och som kunna tala, sjunga, dansa, så att säga, på alla tungomål utan att någonsin förlora sin nationela pregel. Dessa Weichsels döttrar äro — som Liszt säger — vidskepliga, barnsliga, lätta att förnöja, som Orientens qvinnor, men samtidigt mycket upplysta, förståndiga qvinnor, som med en blick uppfatta allt, som låter gissa sig, och som kunna använda allt, hvad de veta, De förstå till och med den sällsynta konsten att kunna tiga, länge och alltid, om så fordras... Dertill äro de högmodiga och oförvägna, entusiastiska och mycket religiösa, älska det äfventyrliga, prisa kärleken och sätta hjeltemod och ett äradt namn högt, kanske alltför högt. Af naturen och på grund af sin ställning äro de emellertid försigtiga, och under det de veta förställa sig otroligt, förstå de tränga in i andras själar utan att röja, hvad som bor och rör sig i deras egen.» Fru Jerichaus vagga stod, som bekant, vid Weichsels stränder i Polen, och hvar och en af de ofvan uppräknade polska folkegendomligheter återfanns hos henne i utpreglad grad.

Det är klart, att ett så sammansatt väsen, isynerhet när det uppträdde i gestalten af en qvinna och dertill en så kraftfull och själfständig som fru Jerichau, skulle väcka mycken fiendtlighet och missuppfattning i det land, Danmark, som hon på grund af sitt giftermål kom att tillhöra; och då hon med tiden fullständigt satte sig öfver spetsborgarnes kritik, uppstodo om henne de mest vidunderliga och elaka rykten, någon gång grundade, mest öfverdrifna eller uppbyggade. Några anekdoter och utdrag ur hennes bref skola måhända bidraga att kasta ett sannare ljus öfver dessa förhållanden.

Fru Jerichaus äktenskapliga lif är måhända det, som mest satt förtalets tungor i rörelse. I sin ungdom och äfven senare var hon föremål för många mäns beundran och kärlek, hvilket ledde till åtskilliga förbindelser af längre eller kortare varaktighet. Men det synes mindre ha varit hennes utseende och intelligens, som framkallade dessa tycken än det sant qvinliga, veka och kärleksfulla, som städse strålade ut från hennes ord och gerningar. Och att hon verkligt och uppoffrande älskat blott en, Jens Adolf Jeri-

chau, derom kan intet tvifvel råda hos den, som dömer fördomsfritt. Så skrifer hon 1850: »Käre, dyre man! Du är den sol, kring hvilken hela mitt väsen, som du älskar att kalla hjerta, vänder sig, och som bringar till mognad allt godt, som kan finnas i mig, och som väcker till lif de blomster som kunna vara dolda i min ande. Är du borta från mig, käns det, som mitt lif vore ofullständigt». Och vid ett annat tillfälle heter det från Rom: »Det är så skönt att åter höra mejselklang och se marmorflisorna flyga omkring i atelheren.*) Ofta tycker jag mig se dig träda in genom dörren, så stor är illusionen. Men de tiderna äro ju förbi, ehuru violerna blomma här som för 30 år sedan... Ack, om du kom! Kärleksfulla armar skulle utbredas emot dig. En liten atelier med två rum står till ditt förfogande. Hemmet är ordnad och prydligt; vi laga maten hemma och lefva i lugn och stillhet». Från Rom skrifer hon 1880: »Det nya året har medfört en del bekymmer. Det återstår knappt för mig någon huslig lycka, som jag dock illusoriskt hoppats på. Jag vill dock hem till Danmark, emedan det är mitt hem; detsamma vill storkemor, som flyger tillbaka till redet, fastän taket brinner! Ingenting nytt har inträffat, blott det gamla, ständigt molande, den tärande sorgen, att Jerichau ej vill lefva ett familjelif, och detta trodde jag så säkert på, då jag lemnade Köpenhamn. Det går mig som pilgrimen i öknen, som ser de gröna skogar fata morgana målar, medan han törstar och längtar efter det kära hemmet...»

Det har anmärkts, att fru Jerichau aldrig borde ha varit gift, och det är icke utan, att hon sjelf någon gång synes ha lutat åt den meningen, åtminstone med afseende på Jerichau. Så yttrar hon till sin son Harald 1875: »Det, att Jerichau ej kan tvinga sin natur och sina böjelser till att fördraga mina svagheter i vårt samlif, bevisar icke, att jag icke är det värdig och inte heller att jag ej skulle kunna göra en man lycklig; men vårt äktenskap är ett bevis på, att vi kanske aldrig borde varit gifta eller sammanvigda. Jag värderar min man som en ädel, sann natur, och jag hoppas på Gud, att det skall förunnas mig... på ett senare stadium bli hans stora glädje i lifvet. Detta hopp

*) Det högg på Jerichaus arbeten.

har också kallat mig tillbaka till hemmet». Vid sonen Haralds död skrifver hon till mannen bl. a.: »Vi två äro som två träd, hvilka växt samman: men stormen bröt flere grenar och böjde hvar åt sin sida. Vår kronas blomster är brutet, men friska skott saknar trädet ej. Låt oss tacka Gud för dem och hålla samman i kärlek, antingen vi äro hvarandra nära eller fjerran, så är vårt lif ej förspildt. Din trogna Elisabeth».

I en annan skrifvelse förebrår hon Jerichau med hans egna ord, att han varit en dålig äkta man, i det han först öfvertalade henne att fortsätta sin konstnärsbana och sedan aldrig gaf henne regelbundet medel till hushållet. Konstnärinnan kunde naturligtvis ej samtidigt som en stilla husmoder gifva honom hela sitt jag, men, säger hon, »som äkta qvinna — hvilket utgör mitt innersta väsen, har jag gifvit dig allt, hvad jag kunde gifva», och så liknar hon sin kärlek till honom vid en afglans af Kristi kärlek, som skulle bereda dem till och förbinda dem med honom i evighet.

Särdeles vackra och varma äro de helsningsord hon i telegram skickade sin man på deras silfverböllopsdag den 19 februari 1871. Hon hade varit i Petersburg, hvifrån hon ämnade återvända hem till festdagen; men så fröso vattnen och hon kom inte längre än till Nyberg. Derifrån sände hon helsningstelegrammet som började så:

»Før mig, o Hav, paa de sølvklare Bølger,
Med hvilke min Klage, mit Længselsuk følger!
Før, Gefion, kjærlig Du Sølvbruden over.
En Bro Du jo har i de sølvklare Vøver».

Sedan anropar hon »hafvets betvingare», ångaren, att föra henne öfver, och när han visar sig maktlös, utbrister hon:

»Saa vil jeg da rette min Bøn imod Solen,
Som fremkaldte Rosen och vakte Violen
Den gang, du, min Brudgom, mig første Gang
kys'de,
Forinden, min Fader og Moder det vidste».

Och till slut, när solen höljer sig i dimmor och hafsfrun obevekligt hvilat på is-skorpan:

»Dog skal, o min Brudgom, snart hos dig
jeg være,
Om Isen vil briste, om Isen vil bære.
I Jesu Navn støder jeg Baaden fra Landet,

Før Du, saa, min Jesus, mig hjem over
Vandet,
Du Stormens, Du Verdens, Du Dødens Be-
tvinger!
Till Dig, o min Herre, min Bøn sig op-
svinger.»

Utan tvifvel var Jerichau en mycket sjelfvisk natur med många och besvärliga egenheter, och lika visst är, att hon gjorde allt för att skingra hans dysterhet och ingjuta i honom hopp och kärlek. Och i verkligheten var det väl inte hon, som drog sig undan honom utan snarare tvärt om. Sina ständiga resor företog hon, dels emedan hennes sinne af naturen hade behof af omvexling och nya intryck, dels och hufvudsakligast på grund af att hon, lättare och till högre pris fick sina arbeten sålda i utlandet, i synnerhet om hon dervid personligen kunde inverka, hvilket alltid var hennes bemödande. Det var således väsentligen för hemmet, för sina 9 barns uppfostran, som hon försakade ett stilla och lugnt lif vid sin makes sida, om det öfverhufvud någonsin kunnat bli tal om ett sådant. Om sålunda fru Jerichaus äktenskapliga förhållanden måhända var den mörkaste punkten i hennes sorguppfyllda lefnad, såg hon dock äfven häri Guds uppfostrande ledning och begagnade i sann kristlig ödmjukhet också denna bittra motgång till ett medel för vinnande af sitt yttersta mål: karaktärens förädling. Deras äktenskap upplöstes aldrig; han satt vid hennes döds-läger, och hon tryckte i sista stunden hans hand lika kärligt, som när de voro nyförlovade. På hennes graf på Fredriksbergs-kyrkogården, vid Köpenhamn, der han hvilat vid hennes sida, står i öfverensstämmelse med den afidnas testamentariska önskan ett litet monument af Jerichaus »Fridsengel» i hautrelief.

* * *

Vi sade, att fru Jerichau trots den ofta manliga anstrykningen i hennes karaktär, dock innerst var en äkta och utpreglad qvinna. Om detta icke, som vi dock hoppas, framgår af den skizzerade bild vi gifvit af henne som maka, så har hon åtminstone i egen-skap af moder lagt i dagen en kärlek och uppoffring, som under alla skiften besannat hennes egna ord: »Mitt sköldmärke är möderskärleken». Detta var hennes innersta

natur, hennes djupaste lifskälla. Hennes syster, Rose Baumann, säger om fru Jerichau, att hon växte upp som ett odrägligt barn, fullt af egensinne och nycker, och att ingen af syskonen kunde fördraga henne. Att hon fick barn omskapade henne fullständigt. Det gick henne som med mandelträden, hvilka skjuta löf, först sedan de burit blommor. Fru Jerichau liknar moderskärleken vid ett nytt lifs morgonrodnad, som sprider ett rent skimmer — till och med öfver en Magdalena. Och hon kände allvarligt betydelsen af moderskallet. »Vi mödrar», säger hon, »ha en dubbel pligt att öfva, emot Gud och gent emot verden. Ty moderns hjerta är en vaggå för statsmannen, för den blifvande familjefadern, för det nya släktet». Och åter: »Mitt syfte med detta ihärdiga arbete för penningeförvärf är blott att skaffa medel till främjande af allt, som har någon andlig betydelse för mina barn». Hennes många bref på vers och prosa till sina barn äro genomandade af en sådan innerlighet, att det ibland nästan förefaller, som hela hennes väsen ginge upp i hängifvenhet och omtänka för dem. »Barnen äro min enda verklighet», skrifer hon och till dem: »I stücken alla händerna i er mors fickor... och det unnar jag er så gerna. En moder är jag framför allt, och så länge dessa ögon kunna se och dessa händer röra sig, skolen I ej lida brist...»

Under ett besök hos baron Hambro på hans egendom i närheten af London går hon ensam ut i parken och diktar följande:

God morgen, I elskede Blomster, I smaa,
Som titter i Grasset med Øjnene blaa,
Saa rødmusset denne, som Lillier disse:
Du ligner *Marie*, og de ligner *Visse*.
I ser paa mig Alle, som om I forstod,
At Savnet det drifver till Hjærtet mit Blod;
Thi Moderen længes, og Tankerne omme
Kjæle for Børnene ret som i Drømme.

Ja, se I kun på mig, I elskede Smaa,
Se på mig som hun med Øjne saa blaa
Som *Titi*, den søde, den yndige Pige,
Der kysser och kjæler for Mor uden lige.
Och ser jeg paa Hinden, saa rask og saa let,
Der standser bag Krattet, saa friskt och så
tæt,

Ak, saa maa jeg tænke paa Drengene begge,
Og Hænderne maa jeg paa Øjnene lægge;
Thi Taaren har skjult med sit taagede Slør
Alle smaa Blomster, som glæded mig for.

Sonen Harald var dock den, som måhända stod hennes hjerta närmare än de öfriga. Åtminstone beredde han henne den största glädjen och sedan genom sin tidiga död den djupaste smärtan. Och detta helt naturligt. Af honom hade modern väntat något stort och härligt, en förhoppning, som väl må kallas grundad. Han egde som konstnär föräldrarnes sammanlagda begåfning mångfaldigad, och hans karaktär och väsen skildras som det mest ädla och älskvärda. I ett bref till honom skrifer modern bl. a.: »Kunde jag bara titta in till dig ett ögonblick och krama och klappa dig! Men jag måste låta bli att tänka derpå, för annars kommer längtan så stark, så stark! Ack, du min egen gosse, hvad lifvet är tomt, när man icke är hos dem som... utgöra högsta delen af ens tillvaro... Men tiden skall väl komma igen, min egen rare gosse, du store, käre lille vän! Ja, ser du, att kela på papper, det går inte bra. Då vet man ej, hvilka ord man använder, allt ligger i uttrycket, ty kärleken, som söker sitt uttryck deri, må liknas vid solljuset, som kastar sitt milda skimmer öfver allt och förgyller och lyser igenom det simplaste strå, den fattigaste bygd, så att de få en högre betydelse. Ja, min egen gosse, med denna evigt varma moderskärlek innesluter jag dig och dina syskon i mitt hjerta». Då hon efter en längre skilsmessa återser honom på våren 1870, skrifer hon till sin man: »Harald är briljant och ypperlig i alla riktningar... Hans vilja och gåfvor äro stora och goda, och han har utom sina föräldrars talang och geni ärfvt dåds-kraften och moderns käckä, verksamma ande. Han är en man i ordets bästa bemärkelse: nobel, kraftfull, ordentlig, flitig och en enorm talang, som fullständigt slitit ut barnskorna. Hela menniskan är så utvecklad, han är så rar och älsklig, att vi, min egen, käre Adolf, må knäppa våra händer och tacka Gud, som ledt allt med honom till ett så härligt resultat...»

Man kan inte undgå göra den anmärkningen, att dylika utgjutelser röja en väl långt gående beundran för sonen; och troligt är ock, att fru Jerichaus moderliga känslor i icke obetydlig grad menligt inverkat på föremålen för desamma. Hvad särskildt Harald vidkommer, var han heller icke blind därför. Om han äfven i likhet med syskonen obetingadt instämde i brodern Thoralds ord till sin moder, att den sällsynta för-

eningen hos henne af begåfning och äkta qvinlighet framkallade en ridderlig beundran, förenad med en kärlek, som icke var erotisk, så fäster han vid sidan deraf flercaldiga gånger hennes uppmärksamhet på att icke genom öfverskattande af barnens intellektuella egenskaper eller genom en öfverdrifven ömhet hämma dem i deras utveckling som sjelfständiga och dugliga arbetsmänniskor.

Intet offer var fru Jerichau för stort, när det gälde deras väl, som hon burit under sitt hjerta. Men hennes oroliga, sanguiniska natur och oregelbundna umgänge med de sina gjorde, att hon ej så, som hon velat och bort, kunde leda och öfvervaka deras uppfostran. Dock skola dessa brister ej fördunkla den skära dager, som hvilat öfver minnet af fru Jerichau som moder.

Fru Jerichaus starkt utpreglade modersnatur dref henne att känna förpligtelser mot och med intresse omfatta äfven andra mödrar och deras barn. En tilltalande yttring af denna drift är den skrifvelse hon låter följa med några taflo, dem hon i dec. 1857 skänker till en i Köpenhamn anordnad basar för välgörande ändamål. Det var fråga om att insamla medel till understöd åt en stiftelse för minderåriga barn efter föräldrar, hvilka dött i kolera eller annan epidemi. Naturligtvis ansåg fru Jerichau ändamålet behjertansvärdt, men då koleran den gången inte gripit mycket omkring sig i Köpenhamn, och rika gäfvor redan influtit till de genom densamma nödstälda, rigtar fru Jerichau i stället allmänhetens uppmärksamhet på en af alla hufvudstädernas sorgligaste skuggsidor, den försummade vården och uppfostran af föräldralösa barn, födda utom äktenskapet, och yrkar på, att de insamlade medlen måtte användas till upprättande af ett hem för dessa. Denna skrifvelse utgör en af den varmaste medkänsla och lågande indignation uppbyren framställning af samhällets och den enskildes pligter mot dessa oskyldiga varelsor, som ända från födseln prisgifvas åt andligt och lekamligt elände. På den ofta gjorda invändningen, att dylik omsorg åt oäkta födda barn endast skulle främja osedligheten, svarar fru Jerichau med den frågan, om det inte skulle vara större immoralitet att kasta sitt barn i armarna på synd och nöd, än det är att föda det emot lagen, eller om sedligheten icke ännu mer kränkes, när dessa föräldralösa, uppfostrade på ett syndigt sätt, återfalla i sina föräldras eller »vårdares» last?

Vi avsluta vår knapphändig belysning af fru Jerichau som moder, kanske den vackraste sidan af hennes natur, därför att hon här koncentrerade alla sin själs utmärkta egenskaper liksom i en brännpunkt, med följande skrifvelse från Harald till fadern: »Smyrna 10 jan. 1873. Öfverallt, hvart jag kommer, har jag vänner, har jag ett hem. Hvilken sällsynt lycka — och allt detta är mors förtjenst! Hon är så älskad och omtyckt, alla tala om henne, alla minnas hennes korta vistande här med glädje, alla afundas dig en sådan hustru — ja, till och med damerna äro utom sig af förtjusning, när de tala om henne. Ja, hon är förvisso en sällsynt qvinna, en sällsynt moder, en sällsynt hustru; hennes oegennyttiga, hennes kärlek och förstånd lysa igenom alla hennes handlingar».

(Forts. och slut i nästa n:r.)

Et Livshåb.

Novelle af *Otto M. Møller*.

Han stod et Øjeblik stille på sin rastløse Vandring op og ned ad Gulvet . . . Lød det ikke som Trin uden for Døren?

Han lyttede.

Nej, der var ingen; alt var stille. Vindens Susen i de bladløse Grøene uden for var den eneste Lyd, der hørtes, kun stundom blandet med en fjærn Støj af klingende Bjælder, når Sporvognen kørte forbi nede i Alléen.

Så fortsatte han atter sin Vandring, eftertænksomt og grublende. Undertiden kastede han Blikket hen på Skrivebordet, hvor hans endnu ufuldendte Novelle lå; men det var ham umuligt at tvinge sig til at sætte sig ned og skrive videre.

Hans Tanker var andetsteds henne.

Lidt efter gik han hen till Vinduet og trak Gardinet til Side.

Uden for lå Snøen tæt over Haverne, og de nærmeste Villaer's Tage glitrede hvidt

i Stjærnelysset. Inde over Byen farvede de mange Gasblus Himlen med ett rødligt Skær, og i Sydøst stod Sirius og over den Orions strålende Billede.

Der var så ensomt der ude.

Han strøg sig langsomt med Hånden gennem det stride, mørke Hår. Minde på Minde fra det sidste Års lykkelige Dage bemægtigede sig ganske hans Tanker og drog ham ind i en blid, vemodig Stæmning, der harmonerede godt med Freden uden for.

Hun var ikke smuk, — det havde han straks sagt til sig selv, — langt fra! Hendes stærkt markerede Ansigtstræk var altfor brede og uregelmæssige, Næsen lidt vel meget stridende mod alle Skönhedsregler och Hudfarven alltfor gullig-bleg. Figuren ligeså uregelmæssig som Ansigtet: langstrakt, foroverbøjet; — nej, hun var ikke smuk — langt fra!

Og dog var der noget interessant ved hendes Personlighed, noget visst ejendommeligt, der icke kunde andet end tiltrække sig ens Opmærksomhed. Lå det i Øjnene, de udtryksfulde, mørkebrune Øjne? Eller i det på en gång faste og dog så uendelig bløde Træk om Munden, der røbede en stærk, viljebestemt Karakter? . . . Nej, således påvises i det rent ydre kunde det ikke; — det var Skæret af noget indre, der meddelte sig til den hele udvortes Skikkelse fra Top til Tå, noget åndelig elastisk, smidigt, bøjeligt, — — noget man iagttog uden at kunne komme på det rene med det, og som smuttede bort mellem ens Hænder, når man vilde gribe efter det.

Men han, *han* havde grebet det, — han förstod hende.

Hvor det var forunderlig vemodigt nu at tænke tilbage på dette sidste år!

Han satte sig ned i Lænestolen med Hånden støttet mod Kinden og så hen for sig. Skæret fra Kakkellovnen kastede spillende Lysstriber op ad Væggene, og på Loftet over

Skrivebordet tegnede Lampelyset en urolig bölgende Ring.

Det var i Sommerferien ude på Landet, han så hende første Gang. *Han* boede hos sin Onkel på Herlufminde — *hun* i Præstegården tæt ved. Hun havde i begyndelsen ikke behandlet ham anderledes end alle andre; heller ikke han fik straks Lov til at gøre et Indblik i hendes inderste skjulte Væsen, og derfor troede også han — ligesom enhver anden — at hun var kold, utilgivelig kold og følelsesløs, beregnende på ethvert Punkt og uden indre Liv og Varme.

Men så kom det lidt efter lidt.

En Dag ytrede hun i hans Nærværelse Lyst til at lære italiensk; hun havde læst lidt på egen Hånd, sagde hun, men kunde ikke ret komme nogen Vegne. Havde hun vidst, at han kunde Sproget, havde hun visst imidlertid næppe talt derom, men da han nu tilbød at hjælpe hende lidt til Rette dermed i den ene Måneds Tid, hun agtede at tilbringe på Landet, faldt det ganska naturligt at hun modtog hans Tilbud. Tiden skulde dog forslås på en Måde, og som en Afveksling i det landlige Driveri kunde en sådan Beskæftigelse jo også være ret behagelig for dem begge.

De læste nu herefter lidt sammen hver Dag, — helst i Middagsstunden, når det var for varmt til at spadserere, — och sad da i det tætte Jasminlysthus nere ved Fjorden. Hun var begavet, mere endnu end han havde anet; jo bedre han lærte hende at kende, des mere gik det op for ham.

Men kold, forunderligt kold syntes hun att være.

☪ var det en Dag, de sad och læste Dante.

Det var usædvanligt varmt i Vejret; hun havde taget Hatten af og lagt den på Bordet foran, så Lyset fra oven faldt klart ned på hendes Ansigt. Han måtte tilstå, at hendes Træk i det mindste i Øjeblikket var fine og åndfulde.

Det var Sangen om Francesca og Paolo, de læste.

Amor, ch'al cor gentil ratto s'apprende,
Prese costui della bella persona,
Che mi fu tolta, e'l modo ancor m'offende,
Amor, ch'a null'amato amar perdona,
Mi prese del costiu piacer sì forte,
Che, corne vedi, ancor nor m'abbandona.
Amor condusse noi ad una morte...

Hendes sædvanlig næsten hårde og kolde Stemme lød i dette Øjeblik så blød og sagte, at han förundret måtte stjele sig til at se på hende. Heller ikke hendes Ansigt var som sædvanlig; der lå en mild, fugtig Glans over Øjnene, og om Læberne lå et Smil, han ikke för havde se't hos hende.

De læste videre og kom til Stedet, der fortæller om Kærlighedens Opvågnen:

Noi leggevamo un giorno per diletto
Di Lancillatto, come amor lo strinse:
Soli erevamo, e senza alcun sospetto
Per piu fiate gli occhj ei sospinse
Quella lettura, e scolorocci 'l viso;
Ma solo un punto fu quel che ci vinse.
Quando leggemmo il disiato riso
Esser baciato da cotanto amante
Questi, cho mai da me non fia diviso,
La destra mi baciò tutto tremante...

Hun lod Bogen synke og så et Øjeblik ud over Fjorden, der lå blank og spillende i Sollyset. Hun smilede, og der kom en Solglans over hendes Ansigt, der næsten gjorde hende smuk. Det var, som om hun glemte sig selv og ikke huskede, at der var nogen anden til Stede.

Han stirrede ufravendt på hende. Det gik på en Gang op for ham, hvor forskælligt hendes Indre i Virkeligheden var fra det, hun lod andre ane, og han forstod, at hun dog ejede et Hjærte, et rigt og fölelsesfuldt Hjærte, skönt det slog hemmeligt og ukendt for Verden.

På en Gang tog hun sig sammen, og

vendte sig om imod ham. Deres Blik mödtes, og der kom et svagt bekræftende Smil om hendes Læber. De forstod hinanden. Men i det næste Øjeblik var hun atter den samme som altid för.

Dog, han havde set nok og slap ikke atter det Tag, han havde fået i hendes Karakter. Hun fölte det og gav langsomt efter. Lidt efter lidt blev hun fortroligere imod ham, og tilsidst kunde hun tale med ham uden Forstillelse, uden Forbehold.

Hvorfor lod hon anderledes, end hun i Virkeligheden var?

»Det er så vanskeligt at blive forstået — lige så let som det er at blive misforstået«, mindedes han nu en Gang at have hört hende sige, og ligeledes slog det ham nu, at hun i Begyndelsen af deres Bekendtskab havde sagt: »Det værste i Livet synes mig at være for mange Skuffelser, — derfor må man heldre lade være at nære Illusioner«.

Da han ligefram spurgte hende, fik han sin Anelse bekræftet.

»Og alligevel? — —?»

»Ja nu får De være en Undtagelse«, svarede hun og slog det hen i Spøg.

Alligevel morede det hende til at lede ham på Vildspor.

De talte således en Dag om Ægteskabet i Anledning af nogle Bemærkninger, der var faldne ved Middagsbordet.

»Skulde jeg engang, hvad jeg dog ikke håber«, sagde hun, »blifve nödt til at gifte mig, skulde det da helst være med en ældre rig Mand. I Grunden kunde man jo have det ganske godt; thi Kærligheden...!»

Hun gjorde en betegnende Bevægelse og trak på Læberne.

»Det mener De jo slet ikke!« sagde han.

»Ikke?«

»Jeg kan se på Dem, hvad De tænker«, vedblev han; »og i ethvert Fald så' jeg det, den Gang vi læste Dante.«

»Men jeg kan også se det på Dem!« svarede hun og lo.

Han for sammen; det var ikke för fal-

det ham ind. Han måtte være forsigtig. Hvad tænkte han da? — Han vilde ikke tilstå det.

»Ja, jeg har rigtignok tit narret Dem», vedblev hun smilende; »jeg kan ikke lide, at nogen skal kende mig sådan ud og ind. Jeg vil helst have mig for mig selv.»

»Men det er urigtigt», svarede han; — »i det mindste i et Tilfælde.»

Hun spurgte ikke, hvad han mente.

Ved Sommerferiens Slutning vendte de begge tilbage til Köbenhavn, — hun først, han noget senere; men forinden var det blevet aftalt, at de også i Hovedstaden til gensidig Fornøjelse vilde fortsætte de italienske Timer.

Der blev virkelig tomt der ude, da hun var rejst, syntes han; de havde haft det så rart og hyggeligt sammen de to.

Han havde den Gang udgivet sin første Bog og tænkte nu med et Smil på, hvad hun havde sagt første Gang, han så hende, da han spurgte hende, om hun havde læst den, og hvorledes hun syntes om den.

»Når jeg skal være oprigtig», havde hun svaret, »synes jeg *ikke* om Deres Bog. De må ikke tage mig det fortrydelig op, men jeg vil ikke sige andet, end hvad jeg mener. For øvrigt er det snarest hos mig, Fejlen ligger. Jeg er i det hele taget langt fra kritisk anlagt, og min Dom har ingen som helst virkelig Værdi. Jeg har mine egne Idéer, — sandsynligvis meget tåbelige, dem går jeg ud fra og — — — det hele, jeg kan sige, er: Deres Bog taltaler mig ikke.»

»Men derfor kan den jo være meget god», havde hun lakonisk føjet til.

Han var bleven, — ikke egentlig fortrydelig — men snarere en Smule flov. Var det måske ikke også en dårlig Bog, han havde skrevet? Han begyndte selv i Tanken at kritisere den.

Allerede fra dette Øjeblik af havde han fået lige som lidt Respekt for hende. Straks da han så hende, var hun egentlig ikke fal-

det i hans Smag, men nu kom han uvilkårlig til at synes bedre om hende, ja, han kunde endog undertiden aflure hende et Smil, som han fandt smukt.

Så var det, de kom til at læse sammen.

Han vendte snart efter tilbage til Köbenhavn utålmodig efter atter at se og tale med hende. De Timer, de nu tilbragte sammen blev ham mere og mere en Fornødenhed; ingensinde var han så klar over sig selv som når han sad hos hende og udviklede for hende sine Tanker om forskællige Spørmål.

Og hun hørte opmærksomt til; hver Tanke opfattede hun, og de fandt Genklang hos hende, forstod han.

Det begyndte at gå op for ham, hvor meget de i Grunden lignede hinanden.

»Det kan være, at Modsætninger tiltrække hinanden», siger Stuart Mill, »men det er kun Overensstemmelse, der forener Menneskene.»

Om han elskede hende?

Han var egentlig mest tilbøjelig til at kalde deres gensidige Følelse Venskab — og dog... nej, det var mere; thi det, han følte for hende, kunde han ikke føle for mere end en, vidste han; og her ligger Grænsen.

Og derfor, hvis det stadig at tænke på en Person, vågen og i Drømme, det at føle sig at stå denne Person nærmere end nogen anden, man kender, — hvis det er Kærlighed, så elskede han hende.

Forelsket havde han været adskillige Gange og lige så mange Gange i sit inderste Hjærte og med den ærligste Overbevisning med sig selv tænkt: for evig! — men nu var dette ett overvundet Standpunkt. Derfor var han forsigtig over for sine Følelser, og Dag for Dag spurgte han sig selv fuld af ængstelig Tvivl, om han virkelig elskede hende, uden klart at vide, hvad han skulde svare. Thi der var ikke Spor af Sanselighed eller Begæring i den Følelse, han nærade for hende, og det var jo heller ingen ydre, lokkende Skønhed, der havde draget ham til

hende. Men når han sad ene hos hende, og de talte fortrolig sammen, følte han en mild Tilfredsstillelse og Fred, som han tidligere kun havde kendt i enkelte lykkelige Øjeblikke. Undertiden kunde da deres Øjne mødes, og han syntes da at se sine egne Tanker lige som afspejlede i hendes Blik.

Således gik et År; deres Bekendte betragtede dem stiltiende som forlovede.

Langsomt og sikkert kom det... og så endelig Opdagelsen.

Det var atter Sommer. De var gået en Tur i Fredriksberg Have sammen. Fuglene kvidrede i Træerne, og på »Øen« stod alle Bede fulde af store, brogede Blomster.

»Ved De, hvad jeg vil?» sade hun pludselig, — »jeg vil være Skuespillerinde!»

»De?» udbrød han overrasket og forskrækket.

»Ja», svarede hun og smilede let.

Han fik nok at tænke på den hele Dag og den næste med; han bestræbte sig for at blive klar over sig selv.

Først og fremmest: elskede han hende?

Ja, han tilstod for første Gang rent ud og uden Forbehold for sig selv: han elskede hende. Der havde i det sidste Års Tid ikke været et eneste, der i nogen Måde havde berørt ham dybere, ingen Tanke, ingen Forestilling, uden at han jo kunde føre det alt sammen tilbage til hende; *hun* havde været hans Alt, — gennem hende havde han først ret lært at leve.

Og dog besjæledes han ikke af denne vilde, sanseberusende Følelse, som de glødende Erotikere have besunget i pragtfulde Vers, — den som koncentrerer i et enkelt Øjebliks mættende Lykke for så atter at sygne hen, slap og viljeløs; — nej, *hans* Følelse havde langsomt, ganske langsomt udviklet sig af gensidig Forståelse og Sympati; den var skjult og stille vokset til den Kærlighed, der ene er i Stand til at grunde et Samlivs Lykke, netop fordi den fordrer et helt Liv for at tilfredsstilles i fælles Arbejden og Stræben.

Men netop derfor måtte han også i Øjeblikket føle sig opskræmmed ved Tanken om, at hun vilde være Skuespillerinde. Vel vidste han, at hun følte Kald til at urette noget mere i Verden end de fleste andre Kvinder: men nej... det var ikke *denne* Kunst, han havde villet, hun skulde ofre sig for, — *hans* Kunst havde det været. Det var nætop på dette Grundlag, hans Følelse for hende havde udviklet sig; hun skulde være bleven ham en trofast Medarbejder, en Støtte for hele Livet, — og skulde det andet nu lykkes, så var det jo fra hans Side kun en forfængelig Drøm det hele, et tomt Hjærnespind, og så — — — måtte de skilles.

Nu først forstod og følte han ret, hvor inderlig han holdt af hende, — netop fordi han nu frygtede for at miste hende.

Vel vidste han, at mange vilde ryste på Hovedet og forundret spørge: hvorfor miste hende? Elskede hun ham da ikke igen?

Ja, det måtte hun gøre; det kunde ikke være muligt andet.

Men hans Fremtidshåb havde ikke været bygget på en flygtig Forelskelse, — — nej, det havde været et Samliv fuldt af Arbejde og fælles Stræben, der havde stået for hans Fantasi som den eneste Lykke. Og hvor kunde de arbejde sammen, når hver vandrede sine Veje? — Nej, nej, det var ikke muligt, det kunde ikke blive et Samliv, som det skulde og burde — for *dem*.

Om Dagen vilde hun have travlt med at lære sine Roller, og om Aftenen måtte hun spille. Hun vilde leve i en Verden, der for en stor Del var ham fremmed, og de vilde efterhånden selv blive fremmede over for hinanden.

Nej, han forstod det: skulde han besidde hende, måtte det være helt og udelt, — hver Tanke, hvert Ønske måtte være fælles og hans Arbejde blive det reelle Udtryk for begges organisk forenede Stræben. Lykkedes det hende nu virkelig at bryde sig en Bane, selv om den end gik parallel med hans, så

vilde Livet dog skille dem fra hinanden, og et Ægteskab, således som *han* havde tænkt sig det, blive en Umulighed; hver for sig måtte de intet være, — kun leve i hinanden.

Han vidste det: hun sad inde med stor åndelig Kraft, lige så stor som hans; den lod hende igen Ro, derfor måtte hun bringe den ud i Livet.

Men Tiden alene kunde vise Udfaldet. Derfor vogtede han sig for at give sine Følelser Udtryk over for hende; endnu var det for tidligt.

Og Afgørelsen meldte sig, thi i Aften optrådte hun for første Gang på Natjonal-scenen, og han tvivlede i Grunden slet ikke om, at det vilde lykkes hende at bryde sig en Bane ad denne Vej; han kendte bedst selv hendes sjældne Begavelse og Længsel mod Kunsten. Selv havde han ikke haft Mod til at overvære Forestillingen.

Det nytter ikke at klage, når Livet fordrer sine Ofre. Han vidste det og gav også sit uden Modstand skönt med Tårer i Øjnene.

Derfor var hans Blod i Oprør denne Aften, derfor gik han rastløs op og ned ad Gulvet uden at kunne finde Hvile. Var det ikke ligeså vel hans som hendes Skæbne, der skulde afgøres?

Hans Livs Lykke var det i det mindste.

Og som han gik der op og ned ad Gulvet, viste denne Lykke sig for hans indre Øje, klar og strålende, men tillige så trøstesløs fjærn. Langt borte så han hende vinke ad sig, men han kunde ikke komme, han kunde ikke.

Og hvorfor ikke?

Han rettede sig i Vejret og så sig omkring i Værelset.

Og *hvis* det nu ikke skulde lykkes hende?

Som den drukkende, der griber efter Halmstrået, således klamrede han sig fast til denne svage Mulighed. Det stod tilsidst for ham som en Uretfærdighed, at det skulde lykkes hende.

Å nej, det måtte, det turde ikke lykkes hende — nej, nej! Hun *måtte* blive hans, — hvor var det mulig andet!

Og han forestillede sig i Tanken, hvorledes hun måtte sidde ved Vinduet, taus og bitter, stirrende ud i den mørke, mørke Nat. Det vilde være hende, som var hendes Livshåb brudt og intet mere at håbe, — ingen Brug for hendes Sjæls Energi, ingen Brug for de åndelige Kræfter, hun sad inde med. Alt tomt, alt øde, — al Lykke kun en Drøm!

Og han, hvor vilde han da ikke komme hen til hende, lægge armen om hendes Liv og sagte, ganske sagte hviske til hende, hvor inderlig kær hun var ham, og hvor herlig de skulde leve sammen. Alle sine Evner skulde hun få Brug for, alle sine Kræfter — alle. Thi det var ikke et stille, fredeligt Liv, ~~han~~ kunde byde hende; ud ad til vilde det tværtimod blive en fortsat Kamp, en fortsat umættelig Stræben; men det skulde blive dem let at kæmpe sammen under Idéens Fane, og de skulde ikke bæve tilbage for Verdens Hån og Spot, — intet, intet skulde standse dem.

Å ja, hvor inderlig skulde de ikke elske hinanden; ikke en eneste Hemmelighed skulde den ene have for den anden; hver Tanke skulde være fælles, hver Begæring, hvert Ønske!

Der for et heftigt Vindstød mod Ruderne og vækkede ham af hans Drømmerier.

Han så op på Uret; Klokken var straks ti. Nu måtte det vel være afgjort.

Han turde ikke vente til om Morgen; han måtte have det at vide endnu i Aften, og desuden vidste han, at både hun og hendes Moder ventede ham.

Han trak Overfrakken på, trykkede Hatten dybt ned i Panden og slukkede Lampen. Et Øjeblik efter var han på Vejen.

Det sneede stadig, og han havde Vinden imod sig helt ind til Byen. Men hvad ænsede han det! Han gik som i en Drøm; alt så' så fremmed og udeltagende ud, og Kulden gjorde ham snarest godt. Undertiden

gled hans Fod på det glatte Fortov, men så förstärkede han blot sine Skridt endnu mere; det var den martrende Uvisshed, han flygtede for.

Endelig nå'de han den velbenedte Port.

Langsomt og med bankende Hjærte gik han op ad Trapperne; nu var det Vissheden, han frygtede. Skule han måske vende om igen? Det var jo til ingen Nytte.

Nej, så hellre Vissheden!

Han ringede på.

Et Øjeblik — der stod hun.

Der gik som et elektrisk Stød igennem ham; han hunde se, at det var lykkedes. Glad og livsfrisk, fuld af Håb mod Fremtiden stod hun der og rakte smilende Hånden ud imod ham.

Hun vilde selv bryde sig en Bane.

Han så op på hende. Havde hun da nogensinde elsket ham? Havde det ikke snarere været en Dröm det hele?

Han vidste det ikke.

Mekanisk tog han imod den utstrakte Hånd og önskede hende til Lykke. Selv havde han udtænkt hende en anden Lykke; måske den var bleven fuldt så stor som den, hun nu vilde nå.

Forstod hun ham? — Måske!

Hun spurgte, om han ikke vilde komme ind, men han var ikke oplagt til at tale nu; han vilde helst med detsamma atter sige hende Farvel.

Hun så på ham; hendes Læber skælvede en Smule.

Over hans kom der kun en sagte, uforståelig Hvisken; endnu en Gang trykkede han hendes Hånd fast i sin, — så i det næste Øjeblik var han nede ad Trapperne.

Hun blev stående og stirrede ned i Mörket, til hun hörte Porten smække i efter ham; så lænede hun Panden op mod Dörkarmen og græd.

På Havebænken.

Tänk, om nu han kom,
han, jeg mener, som
just igår mig her forfulgte!
Ja, jeg tror, jeg löb,
og i skjul jeg kröb,
bag ved hækken, som mig dulgte.

Dog det går ei an:
gjennem lövet han
kan ju se min vide kjole, —
og da stod jeg — au!
som en pige flau,
der har skulket nys af skole!

Ah — men kurven min
let og net og fin — —
ja, den ta'r jeg på mit ho'de!
Ha, ha, ha! min ven!
vogt dig kun for den, —
det er allersidste mode!

Men, — hvis ej han kom,
han, jeg mener, som — ?
Jo, jeg tænker nok, han kommer!
Morgnen är så varm,
å, men hvor min barm
banker i den lyse sommer!

Kristian Gloersen.

Literatur.

Om Herman Bangs "Ved Vejen".

(Bref från Köpenhamn.)

Doktor Brandes skref i anledning af Bangs sista bok, att »Ved Vejen» intog hedersplatsen bland årets julliteratur i Danmark. Detta var ju icke mycket sagdt, men den stränge kritikern stannade icke därmed, han hade denna gång en hel hop vackra saker att säga den för ögonblicket landsflyktige unge författaren, som nu någon-

städes i världen kämpar för lifvet med motigheter af alla slag.

Är det icke Snoilsky, som en gång sjungit i sin sonett »Vattenliljan»:

»Hvem pejar någonsin det mörka bruset,
Som bringar sångens hvita barn i ljuset,
Det bittra svall som bringar blomsterskörd?»

Den faller mig i minnet just nu, när jag med »Stille Eksistenser» framför mig tänker på Bangs öde. Hvad har försiggått, som gjort ett så stort omslag i författarens till »Haabløse Slægter»'s och »Phædra»'s sätt att se? Hvad har vållat att han, densamme som utgifvit ofvannämnda arbeten, kunnat skriva någonting så annorlunda som den nyaste af hans böcker, med pärlan »Ved Vejen» som tyngdpunkt? Hvad är det för ett bittert hafssvall, som alstrat den vackra vattenlilja författaren sändt oss från sin landsflykt, och som säkert lika mycket gläder hans literära vänner som kommer dem på skam, hvilka förut ej förstätt hans konst.

Här, i hans hemland, aktas han som konstnär och beundras som stilist. Det kan ej nekas honom originalitet och en genial ehuru ojemn kraft så i replik som skildring; hans språkbehandling berömmes, hans kvickhet, hans uttrycks lyckliga spel, allt detta har skaffat honom många vänner, men —. Där fins ett men.

Man har länge velat personligheten till lifs. Den lycka han gjorde som helt ung, hans många egendomligheter, hans narraktigheter, om man så vill, allt detta har skaffat honom en ilsken hop ovänner, som passat på ögonblicket för att kunna skada honom.

De ha sårat både med nålstygn och brutala hugg, undergrävt hans literära ställning, med åtlöjet och hånet förjagat hans publik och skrämt hans förläggare. Och till stöd för sina påståenden ha de hållit fram »Haabløse Slægter» och »Phædra» och ropat: är detta sundt, är detta godt?

Sålunda ha slutligen hans vänner matats efter att ha stridit sig trötta. Med jolmig blefven entusiasm ha de slutligen »gifvit tappt» och glömt, att de för några år tillbaka hade en afgud som hette — Herman Bang.

Hvad man under dessa omständigheter här minst anade, var att man på nära håll hade en utmärkt ung talent, som kunde

skriva så som man ville ha det, så äkta, så redbart, så sundt och godmodigt samt bäst af allt, så danskt, att man icke kunde begära det bättre.

Minst af allt hade man kunnat förutse, att Herman Bang skulle vara mannen.

Till jul utkom »Stille Eksistenser», hvars hufvudhistoria är »Ved Vejen», en högst enkel historia för resten.

En järnvägstjensteman (vid någon liten bistation någonstädes) och hans hustru lefva sitt enformiga lif i små pjollriga lifsskiftningar med småstadens öfriga invånare, prestens, enkans, den gamla mamsellen, banfolk och posttjenstepersonal, alla möjliga små hvardagsmänniskor sådana som vi sett dem och känt dem och hört dem tusen gånger. Her Bay, statonsinspektoren, har en hustru, en yngre människa, hon ser ordentlig och bra ut, men har inte ett grand af en romanhjeltninna. De äro hvardagslyckliga, som folk är mest, halfälska hvarann, fåla hvarann, gå och dras med sin smula lycka, utan en tanke på att något kunde vara annorlunda.

Så kommer der en person till. Han har ingenting af en förförare eller Rinaldo Rinaldini, af Hamlet, Faust eller något som helst annat romanaktigt. Det är som om Ibsen och Björnson med de unge norr-männen, Strindberg med sina lärjungar aldrig funnits. Herrn i Bangs bok luktar roman så litet som ännu aldrig någon nordisk bokperson luktat roman. Vi läsa honom inte alls, vi ha honom. Han uppträder hvarken med sanningskraf eller annan deklamation. Han är en person som vi sett här eller där, vid vägen, någonstädes där vi varit eller rest förbi.

Näväl — han kommer. Det blir alls inga scener emellan honom och någon annan. Ingen uppställning, inga målningar, skiftningar och belysningar. Ingen kärlek som man kan märka, ingen erotik, inga nervspänningar, skälfningar och intet bråk. Helt sakta, liksom i verkliga lifvet, utvecklar där sig en stämning af vänlighet och förståelse emellan frun och den fremmande. Han trifves i hennes närhet. Hon är som förr — känner endast en smula tydligare mannens råhet och brist på ömhet. Tiden går. Det blir af vänskapen en sympati utan ord, en from oskyldig kärlek, som när en dag en blick förräder den, bryter alltsammans.

Han far som han kom, för ätt ej störa

något, den där hvardagsmänniskan, som vi känna från hvarsomhelst på vår väg! Hon gestikulerar alls icke, hvarken utvändigt eller invändigt; man vet ej, om hon sörjer, men till slut blir hon sjuk. Det är kanske förkylning, kanske trånsjuka, kanske olycklig kärlek. Efter en tid dör hon, och han — den främmande — sänder henne en krans till hennes graf. Det är alltsammans.

Men hur är ej allt detta skildrat, hur enkelt och mäterligt! Det hjärtans småaktiga lifvet därborta, skvallret, de märkvärdigt trånga vyerna, de snäfva tänkesätten, de ytterligt begränsade intressena, allt detta kraffs, som upptager alla sinnen på så olika sätt, och som hvar och ett lynne behandlar och bearbetar på sitt vis. Den äkta mannen, denne älskvärde egoist, med en hel del hufvudstadsgift som grums i boten på sin vänliga själ, hur ler han icke emot oss, genomärlig, hemtreflig, godmodig, en riktigt bra hedersknyffel, om hvilken man inte kan säga ett enda ondt ord, och som man likväl måste hata för all hans söta lumpenhet, hans honom omedvetna smaklöshet hans lättsinne.

När han med sin vän går och skryter öfver gamla segrar, godmodigt skrattar åt fordoms äfventyr och förtror om de nya i huset nära intill, helt nära det hem där hustrun bor, och när han i samma andedrag berömmar sig öfver sin lycka — — hustruns kärlek — etc. — är det så, att man vämjes, och ändå är där intet särskildt äckligt, lastbart eller öfverdrifvet hos mannen. Man igenkänner Adam Homo, Petterson eller Anderson, man vet, att man ser honom alla dar och öfverallt, att man ler emothonom i mer än ett sällskap och är i samma ögonblick färdig att bedyra, att han är den hyggligaste lilla karl i världen.

Bang har icke behandlat någon af sina figurer styfmoderligt. Allesammans känna vi. Den fattiga enkan, som ännu vill hålla skenet uppe och likt en boll kastas mellan de evigt grälände dottrarnes händer, mamsellen, som älskar sin hund och icke vill visa det, utan istället går och smekar den i lön, för att folk skall tro, att hon ej är så svag för kräket, den olyckligt älskande, utblommade prestfröken, pastorn och pastor-skan, stationsbudet, allesammans äro de lika lefvande och därför lika intresserande som sjelfva hufvudpersonerna.

Den unga fruns lif är teeknadt med en slags ömhet, som är af en egerdomlig verkan. Hennes föga komplicerade hvardagsnatur, sund och normal, intar från början. Det alldagliga förhållandet till mannen är så bramöst berättadt, att man nästan häpnar, någonting så effektlöst brukar man egentligen ej *skrifva* om, det lemnar man till verkliga lifvet. Intet af indignation. Ingen skugga för mycket eller för litet. Och under resan till marknaden, hur riktigt och sant utvecklar sig ej allting då! Deras kärlek växer upp så sakta, att man ej märker den, en doft så fin och ren som en liljas, och så svag, att den ej tål solens ljus.

Och ändå bringar den döden. Hon känner sin pligt, den stackars obegåfvade hustrun, hon har visst aldrig läst Ibsen och Björnson, vet ingenting om Dockhemmet, har aldrig anat, att man kunde skriva falska vexlar och så moralisera upp sin man och lemna hemmet, nej — hon tyckte sig tvärtom vara en stackars förtappad varelse, som vågade älska en annan. Och när hon skickat i väg denne andre för att fortsätta lifvet med mannen, kände hon en viss tillfredsställelse öfver segern. Kanhända var dock denna seger något dyrköpt. Ty den kostade henne lifvet.

Den äkta mannen, som sörjer och reser till Köpenhamn för att beställa grafsten, är ypperligt skildrad. Hans »trohet», tillfredsställelsen med sin egen utmärkthet, allt detta är präktigt.

Den som läst »ved Vejen» glömmet den sent.

De andra skisserna stå icke i jemnbredd med den sista. De äro småtäcka och sjäfulla, som allt af Bangs penna; några tyckas starkt influerade af det tyska.

Det skall emellertid bli ganska märkvärdigt att se, hur Bang utvecklas efter detta. Skall denna alltigenom sunda och friska fläkt bebåda nytt lif, en ny välsignelsebringande sommarskörd, ett godt år för den danska litteraturen?

Det gäller nu, att alla vänner till sund läsning visa sina sympatier. Och i främsta rummet de, som ej förr — af mer eller mindre goda skäl — beundrat Bang. Nu böra de läsa »ved Vejen» för att få orsak att glädja sig öfver den stora seger denne författare vunnit — äfven öfver sig sjelf.

Ty det är en seger, som bör förljufva till och med en landsflykt under mindre behagliga omständigheter. En seger som be-
bådar flera.

Ina Lange.

När och Fjärran.

Kristiania sedlighetsförening diskuterade på senaste sammanträde frågan om prostitutionens motarbetande. Bland annat framhölls, att en af orsakerna till, att de offentliga kvinnorna hade svårt att lösrycka sig från sin förödmjukande ställning, vore deras värdinnors råhet. De stå ofta i skuld till dessa, utan att kunna frigöra sig derifrån. Mötet tycktes hysa den meningen, att dylik skuld ej kunde lagligen utkrävas.

Anna Albrektsen (lärarinna) skref en artikel i Holbæks amts Dagblad, hvori hon bland annat yttrade:

»Det ena orimliga provisoriet aflöser det andra, landet betungas med gendarmar och andra dyrbara och onyttiga inrättningar, kungliga resolutioner utfärdas utan namnunderskrifter och härigenom drages den konstitutionelle konungen in i situationen, för hvilken ministern ensam bär skulden — detta borde anses vara det största majestätsbrott, som är begånget här i landet.»

Danmarks högsta domstol har stadfäst den underrättens dom, enligt hvilken hon för denna artikel blifvit dömd till 400 kronors böter eller 60 dagars fängelse.

Kyrkoherden Per Nymansson slutar en artikel om kyrka och presterskap i »Praktiken» på följande sätt:

»Kristi kyrka. vet jag, blir bestående, äfven om statskyrkan skulle falla och i sitt fall krossa hvarje okristlig prest.»

»Praktiken«, redigerad af P. J. Bäckman och W. Skarstedt, är en frisinnad veckotidning, lämplig för alla samhällsklasser öfver hela landet. Följande utdrag ur tidningens program må anföras:

Vi föredraga korta, pigga och på sak gående artiklar framför långa, släpande afhandlingar.

Vi uttala våra åsikter bestämdt, själfständigt och säkert, men lemna alltid rum för andras åsikter, där de ärligt uttalas, såvida ej religion och sedlighet därvid få sitta emellan.

Vi gifva sålunda våra läsare tillfälle att under rubriken Fri diskussion i våra spalter utbyta meningar och åsikter dock med nämnda inskränkning.

Vi tro nämligen, att en hvar, som har en själfständig öfvertygelse, äfven bör ha rätt att uttala densamma oberoende af någon annans, vare sig persons, tidnings eller samfunds mening.

Vi tåla ej partiskhet och intolerans.

Vi basera alltid vår öfvertygelse på grundvalen af sann religion, den må framträda inom kyrkans skrankor eller under friare former.

Vi arbeta för allt, som är ägnadt att främja sedligheten, och skänka särskildt vårt intresse åt de nutida nykterhetsrörelserna.

Vi taga parti för allt, som bringar mänskligheten framåt i materielt som andligt afseende,

Vi äro med om alla tidsenliga reformer och förbättringar och ogilla allt stillastående.

Vi föra alltid folkets talan gentemot öfversitteri, maktmissbruk och dumdryghet.

Vi sysselsätta oss med politiska, medborgerliga och religiösa spörsmål samt följa med vaken blick dagens frågor.

Vi meddela underrättelser från alla världens kanter, och vi bjuda som oftast på bref från de mest skilda håll. Under rubriken Från Amerika vilja vi särskildt meddela bref, skildringar och underrättelser från detta svenskarnes, så att säga, andra fädernesland.

Tidningen utkommer hvarje helgfri fredag, till det billiga priset af 2 kr. för år. Utgifningsort: Kristinehamn.

Demokratiska arbetareföreningen i Bergen hade låtit annonsera om, att »Albertine» skulle läsas högt den och den dagen för föreningens medlemmar.

Aftonen före den utsatta dagen infunno sig emellertid två poliskonstaplar hos styrelsen med bref från polismästaren, i hvilket uppläsningen förbjöds.

Ur svenska "Socialdemokraten".

Stormringning.

Tag linan, väktare, och ring,
Ring högt, ring hela natten ut!
Ring, när den nya sol står opp!
Ring, så det hörs till dagens slut
ditt rop: till storms!

Kläm i med dunderhøga slag!
Väck slumraren på kojans bädd!
Väck arbetsslafven, der han står
nedsvettad, gjord af armod rädd,
till strid, till strid!

Låt ljuda kring den vida jord
ditt skärande, ditt gälla dån
och samla till en sluten tropp
dem, hvilkas hopp blef gäck och hån.
Ring samman dem!

Sjung ut kring stad, kring land och by
om brödraskap, som än ej fins;
om frihet, som i bojer dväljs;
om jämlikhet, som endast vins
med kamp och fejd.

Förkunna, klocka, med ditt larm,
att orätt herskarspiran för;
bland fördomar och lögn den bor
och dokhöljd sig till helgon gör. —
Ring, ring med kraft!

Så skall ditt brus, som tonar vidt,
en gång nog mötas af ett rop,

som tränger likt ett härskri fram
ifrån förtryckta bröders hop. —
Då tystnar du!

Men ropet vidgas rundt kring dig,
det stegras... se'n af strid det följs.
Till storms man går, det gäller allt;
man slås, tills muren undan sköljs!
Så blir det lugn!

William Röse.

Nykterhetsrörelsen i Finland. Sedan man genom anteckningslistors kringvändande utront allmänna meningen inom samhället, inlemnades af ordföranden i Vasa nykterhetsförening, fröken *H. Hellman*, en skrivelse å föreningens vägnar, till herrar stadsfullmäktige i Nikolaistad, med anhållan, att all utminuterung och utskänkning af spirituosa skulle år 1887 i möjligaste största mån inskränkas samt under år 1888 helt och hållet förbjudas.

Med skrivelsen följde de omnämnda anteckningslistorna, hvarå 772 män och 541 kvinnor tecknat sina namn, anhållande om absolut utskänkningsförbud.

Kunde stadsfullmäktige icke bifalla det begärda, anhölls att desse dock ville beakta följande förslag:

Att alla spritvarubodar och alla försäljningsställen måtte vara stängda:

1:o under qvasimarknadsdagarna 24—26 januari, 25—27 juni och 21—22 december.

2:o Alla lördagar året om.

3:o Uppbådsdagar för värnepligtige, 1:sta november vid dess inträde i kasererna samt fastlagstisdagen.

4:o Att alla utskänknings- och utminuteringsställen stängas vintertid klockan 3 och sommartid klockan 4 e. m.

Fröken Vera Hjelts slöjdskola i Helsingfors har nyligen exponerat omkring 1,000 träslöjdsartiklar, hvilka sedermera skola spridas i landet som modeller. Expositionen var besökt ända till trängsel, och publiken visade sig synbart intresserad af att taga de väl utförda sakerna i skärskådande.

Samtidigt afslutades en 6 veckors kurs i slöjd för lärare och lärarinnor, i hvilken elevantalet uppgått till 50.

Fru Vilma Lindhés skådespel »Mödrar», som spelats på Göteborgs stora teater och af publiken mottagits med mycken värme, skall öfversättas till danskan och uppföras på en af Köpenhamns teatrar.

Fru Lindhé är bosatt i Göteborg och har i många år skrivit noveller och skisser i våra tidsningar under märket »Wilma».

Vid "Nya Iduns" (i Stockholm) sista sammanträde diskuterades frågan om »Fördelarne af gemensamhetskök efter amerikanskt mönster». Diskussionen inleddes af fru Hanna Palme. Meningsutbytet var lifligt.

Efter diskussionen utfördes ett par sångnummer af fröken Emilia Spångberg, en kort berättelse

upplästes af den unga författarinnan Anna Wahlenberg.

Aftonens utställningsföremål voro: ett större höstlandskap, motiv från Nääs, samt »Aftonstämning» af fröken Charlotte Wahlström och några akvareller af professorerna Malmström och Gellerstedt.

Drägtreformföreningen har haft utställt modeller till en hygienisk skoldrägt för flickor.

Att skilja stat och kyrka åt arbetas på med stor kraft i Norge, och overretssagfører *Tschudi* från nämnda land har för kort tid sedan i Köpenhamns studentförenings föredragssal hållit föreläsningar om staten och kyrkan, hvari han visat, huru dessa båda makter i sina grundprinciper äro rakt stridande mot hvarandra.

En ny tidskrift för Kvinnosaken utgifves från och med januari 1887 af »Norsk Kvindesagsforening», med frkn *Gina Krogh* som redaktör. Den utkommer i häften på ett ark, två gånger i månaden, och kostar 3 kr. 50 öre årligen.

Andra upplagan af »Mannfolk», Arne Garborgs bok, är lagd under pressen.

Om »Albertine». Björnsterne Björusson skriver till »Dagbladet» om beslagläggandet af »Albertine»: »Beslagläggelsen är en »Gammelmands Dumhed» af några bland statsråden och en lumpen beträkning af en annan (eller andra). Derom kan icke tvistas. Men det hysteriska sättet att taga det på, låter mig betvifla, att vi ännu äro mogna för makten. Så mycket rätt ha de evinnerliga juristerna, att beslagläggelsen kan försvaras. Derföre möt dem med värdighet och eftertryck (t. ex. det stora arbetaremötet, det var bra!) och icke med hysteri och alla möjliga uppbrusningar, ja, råheter!»

Och vidare: »Kanske har striden om beslagläggningen af *Chr. Kroghs* bok nu lagt sig så pass, att vi kunna komma till det boken handlar om. Det har visserligen blifvit sagdt, att den icke har någon tendens; men jag säger, jag vet ingen bok i vår litteratur som har en starkare genomförd. Men tendensen är icke prostitutionens motarbetande lika så litet som skörelfnadens; den *innskränker sig till polismyndigheternas inblandning*. Mot denna är riktad ett angrepp af stor styrka.

Nåväl, låt oss få en diskussion om detta! Bör denna polismaktens inblandning fortvara? Är besigtningen nödvändig, så måste den väl fortgå. Alltså: är den det? Och skulle så vara, bör den då inte utvidgas? så att den äfven blir gällande för män. Hvarföre endast kvinnor?

Härom önskade jag att isynnerhet höra läkares utsago, men äfven andras, som förstå sig på det. Utbreda icke männen mera smitta än kvinnorna.

Hvarföre endast kvinnor?»

91 exemplar af »Albertine» beslaglades i Bergen.

Norske ecklesiastikministern Blix lär ha varit mycket ifrig för beslagläggningen, men så har han också starkt intresserat sig för att bibeln skulle översättas på »landsmaalet». »Dagbladet» frågar, om det kanske är för, att ingen skall vidare lägga märke till den.

Antonie Löchen, en af norska kvinnoakademiens ifrigaste förkämpar skriver i »Dagsposten» bl. a.:

»Men hvad slags intryck gör beslagläggningen på de fattiga och olyckligt lottade? Hvad skola sådana stackars mödrar, som i likhet med »Gamle» med gråt och ångest och maktlöshet vakta sina döttrar, säga, när de få höra, att en bok har skrivits om allt det elände och den grymheter, som förföljer deras döttrar, och som kan drabba dem, till och med om de äro aldeles oskyldiga, — och att denna bok har beslaglagts, för det att fint folks blygsamhet sårats af att läsa den?»

Vore det inte naturligt, om dessa mödrar stode upp och förbannade oss andra mödrar? Förbannade oss, för det att vi bara tänka på våra egna och icke ha en tanke för deras? Förbannade oss för det, att vi af fruktan, att vår blygsamhet skulle kränkas, icke en gång ville höra, hvilka kränkningar af blygsamheten deras döttrar äro utsatta för af män inom vår samfundsklass?»

Edvard Grieg har sändt Christian Krogh, följande telegram:

»Tack för *Albertine!* Ett arbete, gripande genom sin djupa medkänsla, märkvärdigt genom sin fina iakttagelse och konstnärliga ädelhet.»

Christian Krogh målar en stor tafla, »*Albertine*», som snart är färdig. Den återger en grupp af prostituerade kvinnor, hvilka stå och vänta utanför dörren till besigtningssläkarens rum. Vid sjelfva dörren står »*Albertine*» — hufvudpersonen i Kroghs bok. Taflan skall utställas i Skandinavien större städer.

Konstnären arbetar äfven på en ny bok, större än »*Albertine*», med motiv ur Kristiania högre samhällskretsar.

Upprop till Sveriges kvinnor. Det från utlandet hit införda bruket att bära *uppstoppade foglar eller delar af sådana såsom prydnader t. ex. på fruntimmershattar* m. m. har tyvärr haft till följd, att ett stort antal kvinnor i Sverige begagna dylika prydnader.

Ett till utseendet så oskyldigt bruk åstadkommer emellertid, att millioner större och mindre foglar fångas och oftast underkastas en långvarig och mycket smärtsam döds kamp, blott för att tillfredsställa ett fäfingligt mod.

De foglar eller fogelskinn, som för ifrågasvarande ändamål användas, införskrifvas i allmänhet från utrikes ort och ofta från ganska aflägsna länder; och för deras konserverande användes vanligen arsenik eller annat giftämne. Bärandet af uppstoppade foglar kan således i mer eller mindre grad vara för helsan skadligt.

Vi äro förvissade, att få af de kvinnor, som använda dylika prydnader på sina hattar eller klädningar, hafva en aning om, vare sig det skadliga, detta bruk kan medföra för dem sjelfva, eller att de genom detsamma göra sig delaktiga i ansvaret

för onödigt dödande af så många oskyldiga, älskliga varelser, hvilka, ifall de fått lefva, skulle genom sina sånger föränat ökad behag åt skog och mark samt genom bortplockande af skadliga insekter och larver gagnat människans och salunda gjort sig förtjenta af ett bättre öde.

På grund af det ofvan anförda tillåter sig styrelsen för Svenska allmänna kvinno föreningen till djurens skydd att härmed till alla Sveriges kvinnor ställa en varm bön, att de hädanefter måtte afstå från att begagna uppstoppade foglar såsom prydnader å deras toaletter. Då strutsfjädrar kunna erhållas, utan att lefvande varelser behöfva misshandlas, äro sådana fjädrar så väl därför som för sitt vackra utseende väl egnade att ersätta bruket af uppstoppade foglar, hvilket, om än f. n. modernt, är mera egendomligt än vackert, och hvilket bruk, äfven i de flesta europeiska länder, framkallat berättigadt ogillande.

Vid ett djurskyddsmöte för en tid sedan hos h. k. h. prinsessan Eugénie behandlades bland andra ämnen äfven frågan om begagnande af uppstoppade foglar såsom prydnader å damtoaletter. H. k. h. uttalade då en varm önskan, att detta mod så snart som möjligt måtte upphöra, och sade sig gerna dertill vilja medverka. Äfven samtliga vid mötet närvarande damer uttalade sig i samma syfte.

Jämväl den danska kvinno föreningen till djurens skydd läser hafva för afsigt att till Danmarks kvinnor utfärda ett upprop i förevarande syfte.

Stockholm i januari 1887.

Styrelsen för Svenska allmänna kvinno föreningen till djurens skydd.

Sveriges invånareantal anslås, enligt statistiska meddelanden, vid 1886 års utgång till omkring 4,720,000.

Drottningen af Italien tänker inom kort utge en bok, hvilken skall innehålla berättelser, skisser och poem m. m.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonpris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »*Framåts*» annonsbyrå, *Kungsgatan 60*, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till frk. Alma Åkermark, 2: *drö Långgatan 40, Göteborg* (träffas tisdag och fredag 1—2 e. m.)

FRAMÅT

anmäler härned till prenumeration sin andra årgång.

Tidskriften skall innehålla: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för **fritt meningsutbyte**.

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Karl af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), Amanda Kerfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helen Nyblom, Cecilia Holmberg f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Wahlenberg (Rien), Elna, Björnstjerne Björnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvilde Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, Georg Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund Anna Brosbøll, Rafaël Hertzberg, Gerda von Mieczwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad i *16-sidigt kvartformat*, således tillsammans **384** sidor, till det billiga priset af kr. *3,50* för år, jemte 35 öre i postarvode. Halfår kr. *1,75*. Lösnummer: 25 öre.

Prenumerationsställen: alla postanstalter inom *Sverige, Norge, Finland och Danmark*; boklådorna samt å tidskriftens byrå, *Göteborg, Kungsgatan 60*, öppen hvardagar 5—6 e. m.

Tidskriften, som åtföljes af **vidhäftadt annonsblad**, är särdeles lämplig för **annonsering**.

Prenumerantsamlare

åt **Framåt** önskas. Då minst **fem** exemplar rekvireras, erhållas 20% provision. Antingen kunna penningar, med 70 öre i afdrag för hvarje exemplar, insändas direkt till tidskriftens expedition, **Kungsgatan 60, Göteborg**, då numren i den mån de utkomma, portofritt till-sändas prenumerantsamlaren; eller ock kan prenumereras å **närmaste postkontor**, der **kvitto** begäres, hvilket insändes till tidskriftens expedition, som derefter utbetalar provisionen.

Sölvesborgs Allehanda

är en **verkligt frisinnad** tidning, meddelar **snabba nyheter**, är **pigg och vaken**, **lättläst** och **innehållsrik**. Kostar **endast 4 kr. för år**, postarvode inberäknadt.

Till följd af **sin stora spridning** är tidningen en **upperlig annonstidning**.

Annonspriset är endast 8 öre petitrad, **hög rabatt**.

Prenumerera å **närmaste postanstalt!!!**

Kostar endast 4 kr. för år.

Alma Peterson & C:o

Göteborg, 13 Korsgatan 13.
(f. d. Jernhandlare Nybergs hus).

Försäljning af **Ullgarner, Bomullsgarner**, tvinnade och otvinnade, **Kampenhofs** virk- och stiekgarn, **Parad-handdukar, Damastdukyger, Teduksgarnityrer**, med **kulörta bårder, Drällväfnader, Lakansväf** i Linne och Bomull, **Bolstervar, Rullgardinsröf, Mattgångar, Pique, Domestik, Madapolam, Hollands, Shirting, Näsdukar** hvita och kulörta.

Broderväf i Linne och Jute m. m.

Alla sorters **trikotstickning** ombesörjes samt **broderi** å Linne.

Order från landsorten expedieras.

På P. A. Norstedts & Söners förlag har utkommit:

Geografi

för

FOLKSKOLAN

af S. Almquist

Lektor vid **STOCKHOLMS REALLÄROVERK**.

Utarbetad på grundvalen af **N. C. Roms**

"Geografi för Borger — og Almueskoler".

Pris inbunden 50 öre.

Fröken N. M. Nielsen,

praktiserende Læge.

Köbenhavn.

Hovedvagtsgade 8. Entresol. Træffes kl. 12—2.

Till den allmänna och enskilda undervisningens tjänst; nyss i Bokhandeln utkomna

MANUEL

DE GRAMMAIRE FRANÇAIS

Par le

D:r V. Hjalmar Beronius

I.

Les Flexions Verbales Françaises

Prix broch. 1,50, Rel. 2 kr.

Vasagatan 46.

gittes af

M. HEDLUND,

Sånglektioner

I Annonserers

benägna åtanka rekommenderas

"FRAMÅT",

spridd inom Sverige, Norge, Danmark och Finland, bland alla samhällsklasser. Lämplig för annonsering af *alla slag*. Särskildt påpekas den för **bokförläggare** och **platssökande**.

Annonser mottagas å tidskriftens byrå, Kungsgatan 60, Göteborg (öppen hvardagar 5—6 e. m.) samt genom

**S. Gumælii Annonssbyrå,
STOCKHOLM.**

Plats sökes såsom bokhållare, lärarinna eller bi-träde i hushåll af ett fruntimmer, som genomgått *öfningskurs* för lärarinnor vid Karlstads seminarium samt kurs i *dubbla italienska* bokhålleriet och dessutom har vana i husliga sysslor. *Goda rekommendationer*. Reflekterande hänvände sig till Kvinnoföreningens Arbetsbyrå, Göteborg, Kungsgatan 60.

Såsom husförestånderska, helst i familj, der moderlig omvårdnad saknas, sökes plats af ett dertill kompetent fruntimmer. Goda rekommendationer.

Adr. Fröken **M. BOYE**,
S. Larmgatan 15, Göteborg.